

Wet toekomst pensioenen

ACIS-symposium UvA
18 april 2024

Van beloften die we niet waar kunnen maken naar “we zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen”

Prof. mr. Herman M. Kappelle

Bijzonder hoogleraar Fiscaal Pensioenrecht VU Amsterdam

Herman Kappelle Fiscaal Juridisch Pensioenadvies

www.hermankappelle.nl

@HermanKappelle

Agenda

- Drie keer de werkelijkheid
- Drie doelstellingen
- Drie uitgangspunten
- Drie knoppen
- Drie typen pensioenovereenkomsten
- Drie conclusies
- Keuzebegeleiding als grootste risico

De werkelijkheid (1)

- Pensioenfondsen moeten verplichtingen berekenen aan de hand van de marktrente
- Verplichtingen : bezittingen = dekkingsgraad
- Dekkingsgraad < 110% ➔ geen indexaties
- Dekkingsgraad structureel < 105% ➔ kortingen
- Hoe lager de rente, hoe hoger de verplichtingen ➔ hoe lager de dekkingsgraad
- Geen of zeer beperkte inflatiecorrectie
- Daadwerkelijke kortingen in 2013 en 2014 (0,5%-6,3%)

De werkelijkheid (2)

- Bezittingen:
  2021: € 1.815.641
  2022: € 1.439.143 ➔ € 376.498 verlies (= 20%)
- Verplichtingen:
  2021: € 1.577.378
  2022: € 1.234.055 ➔ € 343.323 lager (= 22%)
- Gemiddelde toeslagverlening
  2021: 0,08%
  2022: 0,21%

De werkelijkheid (3)

- Uitgaan van daadwerkelijk rendement biedt schijnzekerheid.
- Balans heeft twee kanten, als verplichtingen harder stijgen dan bezittingen daalt de dekkingsgraad.
- Vaste rekenrente biedt schijnzekerheid.
- Hoger rendement inrekenen dan de markt, gaat een hele tijd goed, maar uiteindelijk betalen de jongeren de rekening.
- (Gedeeltelijk) handhaven oude systeem houdt de bestaande problemen (gedeeltelijk) in stand.

Drie doelstellingen

1. Eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen
2. Transparanter en persoonlijker pensioenstelsel
3. Betere aansluiting bij de ontwikkelingen in de samenleving en op de arbeidsmarkt

Drie uitgangspunten

1. Solidariteit
2. Collectiviteit
3. Verplichtstelling

Drie knoppen

1. Ambitieniveau; hoe veel wil ik hebben?
2. Zekerheid; welke mate wil ik hebben?
3. Kosten; hoe veel wil ik betalen?

Drie knoppen

1. Ambitieniveau; hoe veel wil ik hebben? ➔ 75% na 40 jaar
2. Zekerheid; welke mate wil ik hebben? ➔ 97,5%/99%
3. Kosten; hoe veel wil ik betalen? ➔ kostendekkende premie?

Drie typen premieovereenkomsten

- Drie contracttypen:
  - solidaire premieovereenkomst
  - flexibele premieovereenkomst
  - premie-uitkeringsovereenkomst

Solidaire premieovereenkomst (1)

- Opbouw van persoonlijk (“voor de uitkering gereserveerd”) vermogen.
- Geen toezeggingen, geen rekenrente en geen dekkingsgraden.
- Eén collectief beleggingsbeleid voor hele fonds met leeftijdsspecifieke toedeling van rendementen op basis van risicohoudingen van leeftijdsgroepen.
- Renterisico’s gerichter toebedeeld, waardoor pensioenuitkeringen minder rentegevoelig worden.
- Mogelijkheid voor collectieve uitkeringsfase: gelijke procentuele aanpassingen voor alle gepensioneerden.

Solidaire premieovereenkomst (2)

- Solidariteitsreserve intrinsiek onderdeel van het contract;
  - risicodeling tussen generaties;
  - geen negatief saldo; maximale omvang 15%;
  - uitdeel- en vulregels vooraf vastgelegd en moeten evenwichtig zijn.
- Uitgangspunt: economische ontwikkelingen komen sneller tot uiting:
  - pensioenen worden eerder verhoogd als het goed gaat,
  - maar ook eerder verlaagd als het slecht gaat.
- Zowel op korte als langere termijn betere kans op een hoger pensioen dan het huidige FTK.
- Geen keuze voor deelnemer voor vaste uitkering.

Flexibele premieovereenkomst

- *“Premieovereenkomst waarbij de premie individueel wordt belegd en waarbij het kapitaal voortvloeiend uit de premie vanaf de pensioendatum wordt aangewend voor financiering van een variabele uitkering of voor de aankoop van een vastgestelde uitkering”.*
- *“Bij een flexibele premieovereenkomst wordt de premie belegd tot aan de pensioendatum. Het kapitaal voortvloeiend uit de premies wordt vanaf de pensioendatum gebruikt voor financiering van een vastgestelde of variabele uitkering”.*
- *“Een risicodelingsreserve kan onderdeel zijn van een flexibele premieovereenkomst”.*

SPR vs FPR

Solidaire premieregeling

- Premieregeling
  Opbouw in vermogen
  Projectie verwacht pensioen
- Collectief beleggingsbeleid
- Eén collectief (geïntegreerde opbouw- en uitkeringsfase); bij collectieve uitkeringsfase komt er wel een scheiding tussen opbouw- en uitkeringsfase
- Deling renterisico jong/oud wordt in beginsel opgeheven
- Verplichte solidariteitsreserve
- Intergenerationele risicodeling via solidariteitsreserve intrinsiek onderdeel contract
- Variabele uitkering, geen shoprecht

Flexibele premieregeling

- Premieregeling
  Opbouw in vermogen
  Projectie verwacht pensioen
- Individueel pensioenvermogen met life cycle
- Gescheiden opbouw- en uitkeringsfase
- Geen deling renterisico jong/oud
- Verplichte risicodelingsreserve voor verplichtgestelde pensioenregelingen, optioneel voor overige pensioenuitvoerders
- Intergenerationele risicodeling mogelijk via risicodelingsreserve
- Keuze vast of variabel, beperkt shoprecht

Premie-uitkeringsovereenkomst

- In de basis premieregeling waarbij pensioenkapitaal wordt opgebouwd.
- In afwijking van de flexibele premieovereenkomst kan deelnemer vanaf 15 jaar voor de pensioendatum een vaste uitkering inkopen (met het opgebouwde kapitaal of nog op te bouwen kapitaal).

Drie conclusies

1. 75% ambitieniveau, met 97,5% zekerheid tegen dezelfde kosten is een illusie.
   Ambitieniveau en kosten hetzelfde houden ➔ aan knop zekerheid draaien.
   Geen zekerheid geeft grotere kans op hogere pensioenen, maar kent ook een grotere kans op verlaging.
2. Vaste rekenrente en gefaseerd ingroeien doorbreekt intergenerationele solidariteit, door herverdeling oud/jong.
   Uiteindelijk komt het neer op de bekende vraag; *“Hoeveel solidariteit willen we in ons systeem?”*
3. Van beloften die we niet waar konden maken, naar: “We *zeggen wat we doen, en we doen wat we zeggen”.*

KEUZEBEGELEIDING

- Artikel 48a PW; *“de pensioenuitvoerder begeleidt de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde op een adequate wijze bij het maken van een keuze binnen de pensioenovereenkomst, zorgt voor inrichting de inrichting van de keuzeomgeving en stelt de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde daarmee in staat een passende keuze te maken”.*
- Open norm: wat is ‘adequaat’; wat is ‘passend’?
- Wat is de consequentie als dit achteraf volgens de toezichthouder niet het geval blijkt te zijn?

KEUZEBEGELEIDING; BIJVOORBEELD ART. 61A PW

- Vrijwillige voortzetting dekking partnerpensioen door uitruil waarde ouderdomspensioen.
- Pensioenuitvoerder informeert gewezen deelnemer jaarlijks over de gevolgen van de voortzetting van de uitruil.
- Indien uitruil; dan tot dat gewezen deelnemer aangeeft uitruil niet te willen voortzetten (Amendement Palland c.s.).
- Uitruil gaat ten koste van het ouderdomspensioen.
- Voorkomt mogelijk schrijnend geval als gewezen deelnemer dood gaat voor zijn pensioeningangsdatum.
- Maar creëert mogelijk schrijnend geval als hij niet dood gaat en op pensioendatum een fors lager ouderdomspensioen heeft.
- Beide kanten van de medaille moet pensioenuitvoerder belichten.
- Leidt tot aansprakelijkheidsrisico uitvoerder.

INTEEREFFECT KIFID 12-10-2023, NR. 2022-0866

- Beleggingsverzekering naast hypotheek. Hypotheek afgelost, polis premievrij met voortgezette risicodekking.
- Verzekeraar waarschuwt vier keer voor inteer.
- Waardeoverzicht 2007: *“op deze verzekering wordt geen premie meer betaald. Er vinden nog wel onttrekkingen voor de kosten en de eventuele aanwezige overlijdensdekkingen plaats. Als de onttrekkingen groter zijn dan de waardeaangroei, zal de waarde van de verzekering verminderen”.*

INTEEREFFECT KIFID 12-10-2023, NR. 2022-0866

- Waardeoverzicht 2010: *“INTEEREFFECT; hiervan is sprake als de ingehouden premie voor de overlijdensrisicoverzekering in combinatie met de ingehouden kostenopslagen in een jaar groter is dan de betaalde polispremie. Wij adviseren om in deze situatie contact op te nemen met uw assurantieadviseur om een eventuele aanpassing van de verzekering te bespreken”.*
- Waardeoverzicht 2013: *“Let op: Bij een toekomstig rendement van 4% per jaar, heeft uw verzekering op of voor de einddatum geen waarde meer. Wij raden u aan contact op te nemen met uw verzekeringsadviseur. U kunt dan samen overleggen wat de mogelijkheden zijn om dit te voorkomen.*
- KiFiD gaat ervan uit dat verzekeraar X niet heeft gewezen op de gevolgen van premievrij maken voor zijn verzekering.
- De verzekeraar heeft daarmee niet voldaan aan zijn informatieverplichting en is bij dezen dan ook tekortgeschoten

Vragen????

